

Kısa Çin Tarihi*

Salih IŞIK¹

Geliş Tarihi: 28.05.2024
Kabul Tarihi: 10.06.2024
Yayın Tarihi: 27.06.2024
Değerlendirme: İki Dış Hakem /
Çift Taraflı Körleme
Makale Türü: Kitap İncelemesi

Atıf Bilgisi:

Işık, Salih (2024). Kısa Çin Tarihi.
*International Journal of Language and
Translation Studies*, 4/1, 124-130.

Benzerlik Taraması: Yapıldı –
iThenticate

Etik Bildirim:
lotusjournal@selcuk.edu.tr

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan
edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek
için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans Yazarlar: Dergide
yayınlanan çalışmalarının telif hakkına
sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0
lisansı altında yayımlanmaktadır.

Öz

Gordon Kerr'in "Kısa Çin Tarihi" adlı kitabı, Çin'in yaklaşık beş bin yıllık tarihini 192 sayfada özetleyen kapsamlı bir eserdir. Şükrü Alpagut'un çevirisiyle, tarihsel olayları, kültürel ve teknolojik gelişmeleri sade ve anlaşılır bir dille anlatmaktadır. Kitap, Çin'in coğrafyasından başlayarak, hanedanlıkların yükseliş ve düşüşlerini, önemli buluşlarını ve Çin'in dünya ticaretindeki rolünü ayrıntılı bir şekilde açıklar. Yazar, barut ve pusula gibi icatlara ve İpek Yolu'nun tarihine değinirken, Çin'in felsefi ve dini akımlarının topluma etkilerini de inceler. Kerr, Çin tarihindeki önemli olayları ve figürleri ele alırken, nesnel ve eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşır. Ayrıca, her dönemin sosyal, ekonomik ve politik değişimlerini de okuyucuya sunarak, tarihsel olayları daha geniş bir çerçevede değerlendirme imkânı sunar. Kerr, tarihi anlatırken dönemin günlük yaşamından, sanattan ve bilimden de örnekler vererek, okuyucuların Çin tarihini daha derinlemesine anlamalarını sağlar. Modernleşme çabaları ve ekonomik büyüme süreçleri de kitapta detaylı bir şekilde ele alınmaktadır. İnceleme, kitabın tarih ve kültür meraklıları için önemli bir kaynak olduğunu vurgularken, Kerr'in ayrıntılı ve nesnel anlatımını da özellikle belirtmektedir.

Anahtar Kelimeler: Gordon Kerr, Çin Tarihi, Kısa Çin Tarihi, Çin.

* Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı, Çin Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı, Kayseri, Türkiye, salihisik001@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-8407-1372.

A Short History of China*

Salih IŞIK²

Date of Submission: 28.05.2024

Date of Acceptance: 10.06.2024

Date of Publication: 27.06.2024

Review: Double-blind peer review

Article Type: Book Review

Citation:

Işık, Salih (2024). A Short History of China. *International Journal of Language and Translation Studies*, 4/1, 124-130.

Plagiarism Check: Yes - iThenticate

Complaints: lotusjournal@selcuk.edu.tr

Conflict of Interest: The author(s) has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author(s) acknowledges that they received no external funding to support this research.

Copyright & License: Authors publishing in the journal retain the copyright to their work and their work is licensed under the CC BY-NC 4.0.

Abstract

Gordon Kerr's "A Short History of China" is a comprehensive work summarizing nearly five thousand years of Chinese history in 192 pages. Translated by Şükrü Alpagut, the book narrates historical events, cultural and technological advancements in a simple and comprehensible manner. Starting with China's geographical features, Kerr details the rise and fall of dynasties, significant inventions, and China's role in global trade. The author highlights inventions like gunpowder and the compass, and discusses the historical significance of the Silk Road. Kerr explores the influence of philosophical and religious movements on Chinese society with an impartial and critical approach. The book also covers social, economic, and political changes in each era, providing readers with a broad perspective. By including examples from daily life, art, and science, Kerr helps readers gain a deeper understanding of Chinese history. Modernization efforts and economic growth processes are also addressed. The review emphasizes the book's value for history and culture enthusiasts, underscoring Kerr's detailed and objective narrative.

Keywords: Gordon Kerr, History of China, A Short History of China, China.

* It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

² Graduate Student, Erciyes University, Institute of Social Sciences, Department of Eastern Languages and Literatures, Department of Chinese Language and Literature, Kayseri, Türkiye, salihisik001@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-8407-1372.

Gordon Kerr'in yazdığı *A Short History of China* isimli kitap 2013 yılında yayınlanmıştır. Türkçesi *Kısa Çin Tarihi* olarak yayınlanan eser, *Şükrü Alpagut* tarafından çevrilmiş ve ilk baskısı 2021 yılında yapılmıştır. Kitap 13.5x21 cm boyutlarında, 2.hamur kâğıt tipinde 192 sayfa olarak Say Yayınları tarafından İstanbul'da basılmıştır. Kitabın editörlüğünü Sinan Köseoğlu, kapak ve sayfa tasarımını ise Gülizar Ç. Çetinkaya üstlenmiştir. Kitabın ön yüzünde üstte Mao Zedong'un portresine ve altta Yasak Şehir'in kare kalem çizimine; arka yüzünde ise Çin Seddi'nin kara kalem çizimine yer verilmiştir.

Kitabın yazarı Gordon Kerr, İskoçya'nın East Kilbride kasabasında büyümüştür. Glasgow Üniversitesi Güzel Sanatlar Bölümü'nden mezun olduktan sonra Fransa'da yaşamış, Waterstones ve Bloomsbury için kitapçılık ve yayıncılıkta pazarlama işleri yapmıştır. Yazarlık hayatına başladıktan sonra sanat, tarih, gerçek suç, seyahat ve mizah gibi çeşitli türlerde çok sayıda kitap yazmıştır. Yazar evli ve iki çocuk babasıdır. Hayatına Fransa'da devam etmektedir.

Kitabın çevirmeni Şükrü Alpagut, 1954 yılında Tokat'ta doğmuştur. İstanbul Üniversitesi Yabancı Diller Eğitim Fakültesi İngilizce Bölümü'nden 1977 yılında mezun olduktan sonra öğretmenlik, çevirmenlik ve çeşitli yayınevlerinde editörlük ve yayın yönetmenliği yapmıştır.

Çin, yaklaşık beş bin yıllık tarihiyle dünyanın en eski uygarlıklarından biridir. Barut, kâğıt, matbaa ve pusula gibi birçok önemli icadı dünyaya kazandırmış ve bu icatlar dünya tarihine yön vererek medeniyetin ilerlemesinde büyük rol oynamıştır. Çin'in zengin tarihi ve kültürel mirası, edebiyattan sanata, mimariden felsefeye kadar geniş bir yelpazede kendini göstermektedir. Tarihi İpek Yolu, Doğu ile Batı arasında ticaretin ve kültürel etkileşimin sağlanmasında hayati bir rol oynamıştır.

Konfüçyüsçülük, Taoizm ve Budizm gibi felsefi ve dini akımlar, Çin toplumunun düşünce yapısını ve yaşam tarzını şekillendirmiştir. Çin mutfağı, geleneksel tıbbı, dövüş sanatları ve festivalleri de dünya çapında tanınmaktadır. Ekonomik reformlar ve dışa açılma politikaları sayesinde, Çin son birkaç on yılda önemli ekonomik büyüme kaydetmiş ve bu büyüme, Çin'i dünyanın en büyük ikinci ekonomisi haline getirmiştir. Bugün Çin, küresel ticaretin merkezlerinden biri olarak kendine özgü kültürü ve yönetim sistemiyle Asya kıtasının önde gelen güçlerinden biridir. Yaklaşık 1,4 milyar nüfusuyla Hindistan'dan sonra dünyanın en kalabalık ikinci ülkesi konumundadır.

Yazar, giriş bölümünün ardından Çin tarihini 7 ana başlık altında incelemiş, “Çin Yol Ayrımında” başlıklı son sözü ve ek okuma önerileriyle kitabını sonlandırmıştır.

Giriş bölümünde Çin’in dünyanın en eski uygarlıklarından biri olduğu vurgulanarak Çin tarihi hakkında genel bilgi verilmiştir. Çin halkının inançlarına, yaptığı ve geliştirdiği icatlara değinilmiştir. Yazarın giriş bölümünde kaleme aldığı “*Aynı zamanda hem tuhaf hem de tüyler ürpertici olan bir tarihten etkilenip heyecanlanmamak, Orta Krallık’a egemen olmak isteyen ya da orayı daha iyi bir yer yapmaya çalışan kudretli erkekler ve kadınlar karşısında hayrete düşüp kendinden geçmemek elde değildir.*” sözüyle Çin tarihinden etkilendiği görülmektedir.

Orta Krallık’ın Coğrafyası olarak adlandırılan birinci bölümde, Çin’in coğrafi özelliklerine ve iklimine değinilmiştir. Çin’in doğudan batıya 5.200 kilometreyi ve kuzeyden güneye 5.500 kilometreyi aşan boyutlarıyla dünyanın üçüncü büyük ülkesi olduğundan, kuzeyde Sarı Irmak, güneyde Gök Irmak olmak üzere iki büyük ırmak sistemi olduğundan bahsedilmiştir. Irmak sistemi, suyun kaynağından denize kadar uzanan ve çeşitli yan kollarla beslenen geniş su ağıdır. Bu sistemler, tarım, taşkın kontrolü ve genel ekosistem üzerinde etkilidir. Çin’deki Sarı Irmak ve Gök Irmak sistemleri, ülkenin tarihini, kültürünü ve ekonomisini şekillendiren kritik doğal unsurlardır. Kuzeydeki iklimin daha soğuk, arazisinin ise daha düz ve kıraç olduğu; tarım mevsiminin kısalığından ötürü buğday ve akdarı gibi ürünlerin yetiştiği alkali topraklara sahip olduğundan söz edilmiştir. Sarı Irmak’ın getirdiği milin, akarsu yatağının yükselmesine yol açarak taşkınları meydana getirmesi ve bu taşkınların çok yıkıcı etkilerinin olması, yüzlerce yıl boyunca halkın ve yönetimin suyu yatağında tutabilmek için setler inşa etmeleri anlatılmıştır.

Cilalı Taş Çağı ve Erken İmparatorluklar olarak adlandırılan ikinci bölümde, Tarih öncesi, Üç Hükümdar ve Beş İmparator, Xie Hanedanı, Shang Hanedanı, Zhou Hanedanı, Qin Hanedanı, Han Hanedanı, Xin Hanedanı ve Sonrası olmak üzere 8 alt başlık bulunmaktadır. Yazar Çin tarihi anlatımına ilk insanın Çin’e ulaştığı noktayla başlamıştır. İlk insan ve kalıntıları hakkında bilgi verdikten sonra insanların hayatta kalmak için geliştiklerinden, tarımla uğraştıklarından, yerleşik yaşama geçtiklerinden ve Neolitik kültürlerin ortaya çıkmasından bahsetmiştir. Üç hükümdar ve beş imparator döneminin insanların korunmak için bir araya gelip kabileler ya da klanlar oluşturarak başladığına değinmiştir. Xia Hanedanının ortaya çıkışıyla Tunç Çağı uygarlığına geçilmiştir. Shang Hanedanlığı döneminde yapılan icatları sıralayan yazar, bu dönemin siyaseti, ekonomisi ve dini hakkında yaşamsal bilgileri sağlayan kehanet kemiklerine de değinmiştir. 900 yıl hüküm sürdüğünü belirttiği Zhou Hanedanlığını *entelektüel ve sanatsal bir mükemmellik patlaması dahil büyük bir değişim* olarak nitelendirmiştir. Qin Hanedanlığı döneminde yapılan reformlara çokça yer veren yazar, o dönem yapımı süren projelerden de

bahsetmiştir. Aynı zamanda yazar, Han hanedanlığını ikiye bölen, kısa süreli tahtı ele geçiren Xin Hanedanlığı döneminde yapılan birçok reforma değinmiştir.

Karışıklık, Yeniden Birleşme ve Altın Çağ olarak adlandırılan üçüncü bölümde, Altı Hanedan: Bölünmüşlük Çağı, Üç Krallık, Jin Hanedanı, Güney ve Kuzey Hanedanlıkları, Sui Hanedanı, Tang Hanedanı olmak üzere 6 alt başlık bulunmaktadır. Han Hanedanlığının yıkılmasından sonra imparatorluğu bölüşen generallerin zamanla bağımsız birer savaş ağasına dönüştüklerine değinen yazar bu dönemi kanlı dönem olarak nitelendirmiş, 369 yıl süren bölünmüşlük çağında birçok hanedanlığın kurulup yıkıldığına değinmiştir. Sui Hanedanlığı döneminde pusulanın, gelişmiş tezgâhın ve suyu yükselten çarkın icadı, pi sabit değerinin bulunması, ansiklopedinin hazırlanması gibi gelişmelere değinilmiştir. Yazar Avrupa’da 1170-1250 yılları arasına kadar henüz el arabası kullanılmazken Çinlilerin 2.yüzyıldan beri tek tekerlekli arabaları kullanmalarına ve hatta böyle bir araçtan ilk kez M.Ö. 30 yılında söz etmiş olmalarına yer vermiştir. Yapılan projeler ve savaşların giderleri nedeniyle getirilen ek vergiler Sui Hanedanlığının sonunu getirmiş ve Tang Hanedanlığı kurulmuştur. Yazar, imparatorluğun Tang döneminde güçlü bir ekonomik gelişme sergilediğini söylemiştir. Tang döneminde imparatorluğun kuzeyi ile güneyini birbirine bağlayacak Büyük Kanal’ın inşası, toprak mülkiyeti ve paylaşımı alanında eşit tarla sisteminin ihyası, Konfüçyüs sınav sisteminin geliştirilmesi, vergi toplamak için uygulanan “üç şef” sistemi gibi yenilikler bu dönemi öne çıkartmıştır.

Kaos, Yatıştırma ve İstila olarak adlandırılan dördüncü bölümde, Beş Hanedanlık ve On Krallık, Song Hanedanı olmak üzere 2 alt başlık bulunmaktadır. Çin’in tekrar bölünmesiyle 907-960 arası yıllarda siyasal kargaşanın etkisiyle kuzeyde beş hanedanlığın yükselip düştüğünü, güneyde ise bir düzineden fazla bağımsız devlet kurulduğunu aktaran yazar yaşanan çatışmaları, gelişmeleri kaleme almıştır. Kurulup yıkılan hanedanlıklar ve beyliklerin, yaşanan çatışmaların ardından Song Hanedanlığı kurulmuştur. Song Hanedanlığı dönemi için söylediği “uzun süren saltanat dönemlerinde Çin’e istikrar ve refah getiren, alışılmamış ölçüde hünerli ve aydın hükümdarlardan oluşuyordu” sözleriyle bu dönemin yönetiminden etkilenen yazar, o dönem sanatının mükemmelliğine şu sözleriyle vurgu yapmıştır: “o zamana kadar ulaşılmış tüm düzeyleri aşan sanatsal ve teknik mükemmelliğin damga vurduğu bir dönem”. Bu dönemde güçlü bir merkezi yönetim kurulmuş, en yetenekli memurları bulmak için sınav sistemi yeniden getirilmiş, barut icat edilmiş, ticaret yaygınlaşmış, iç su yolu ve kıyı gemi taşımacılığı sanayileri hızla gelişmiş, pusulanın seferlerde kullanımı için uyarlaması yapılmıştır. Song dönemi gelişmeleri de tek tek ele alan yazar bu dönemi çok farklı bir yere koymuş, “*Song Hanedanı*

11., 12. ve 13. yüzyıllarda tarımsal üretim, teknoloji, ticaret, kentleşme ve yaşam standartları bakımından dünyanın en ileri toplumdur” sözleriyle de hayranlığını dile getirmiştir.

Toparlanma ve İmparatorluğun Sonu olarak adlandırılan beşinci bölümde, Yuan ya da Moğol Hanedanı, Ming Hanedanı, Qing Hanedanı, Afyon ve “Eşitsiz Antlaşmalar” olmak üzere 4 alt başlık bulunmaktadır. Cengiz Han geliştirdiği ordularıyla 1212-1213 arasında Kuzey Çin’i ele geçirip doksandan fazla kenti ve Asya kıtası üzerinde birçok bölgeyi yağmalamış, topraklarına katmıştı. Çin geleneklerinin birçoğunu benimsemiş olan Moğol Hanı Kubilay Han başa geçtiğinde kendini imparator ilan ederek Yuan Hanedanlığını kurmuştu. Moğollardan sonraki dönem ise Ming Hanedanlığıydı. Yazar, Ming döneminde genişlemeyi, sanat ve edebiyatı, din ve felsefeyi ayrı başlıklar altında incelemiştir. Yazar bu dönemin sıklıkla eleştirildiğine değinmiş bunu “söz gelişi, hanedanın hükümdarları etkili bir yönetim gösteremediler, çünkü hadımları, ekonomiyi, Moğollar ve Japonlar gibi dış güçleri denetim altında tutacak güçten yoksundular” sözleriyle savunmuştur. Yazar, Avrupa’nın o dönemde yenilikçilik ve değişim adımlarıyla ileri atılımlar yaparken Ming Hanedanlığının ise yenilikçi ve girişimciliği baskılayarak durgunluk dönemine girmesi durumunu; Avrupa’nın denizci ulusları Asya ve Amerika’ya göndererek Keşifler Çağı’na adım atarken, Çin’in gemilerini denizden geri çekmesi olarak örneklendiriyordu.

Devrim Öncesi olarak adlandırılan altıncı bölümde, Batı’nın rönesanstan coğrafi keşiflere, reformasyona, aydınlanmaya, Fransız Devrimine ve Sanayi Devrimine uzanan gelişmeleri karşısında Çin’in duraklamaya girdiğini, bir zamanlar bilimde, teknoloji ve ulaşımda sahip olduğu avantajları çarçur ettiğini savunan yazar, Çin’in dünyanın gerisinde kalmayıp aynı zamanda dünyanın insafına kaldığını söylemiştir. Cumhuriyetin ilanından sonra Pekin’deki Cumhuriyet hükümetinin göstermelik bir örgüt olmaktan öteye geçemediğini belirten yazar, yabancı güçlerin desteklediği general grupların çatışmaları nedeniyle Çin’in her yanının savaş alanına döndüğünü, kaostan yararlanan haydut çetelerin kırsal kesime yayılarak karışıklıklara neden olduklarını aktarmıştır.

Köklü Reformdan Küresel Süper Güce isimli yedinci bölümde, Çin’in neredeyse yarım yüzyıldan beri kendisiyle savaş içinde olduğunu vurgulayan yazar, mücadelenin artık devrimci vizyonunu hayata geçirme göreviyle yüz yüze olan Çin Komünist Partisi’nin zaferiyle sona erdiğini belirtmiştir. Devrimleriyle Çin’i şekillendiren Mao Zedong’un “*Devrim bir yemekli davet değildir. Öyle nazik, ölçülü ve yüce gönüllü olamaz. Devrim bir ayaklanmadır, bir sınıfın diğerini devirdiği bir şiddet eylemidir.*” sözünü aktaran yazar, 1951 yılında “Karşıdevrimciler”e yönelik bir seferberlik sonucunda yüz binlerce kişinin idam edildiği, bir o kadarının ise çalışma

kamplarına gönderilmesiyle bu gerçeğin açıkça ortaya çıktığının altını çizmiştir. Yazar, köylülerin topraklandırılması, birinci beş yıllık planın uygulanması, köylülerin yöneticilik görevleri üstlenmesi gibi yenilikleri önemli gelişmeler ve toplumsal hareketlilik fırsatı olarak değerlendirmiştir ancak 1950'lerden itibaren yanlış giden her şeyin en büyük sorumluluğunun Mao Zedong'a yükleneceğini belirtmiştir. Yazar bu bölümde Komünist Çin'de atılan adımları sıralamış, SSCB ile ilişkileri, Kültür Devrimi'ni, kuşak kuşak yönetimleri kaleme almıştır.

Sonsöz: *Çin Yol Ayrımında* isimli bölümde, Çin ekonomisinin ABD'nin ardından dünyanın en hızlı büyüyen ekonomisi ve ikinci en büyük ticaret gücü olduğunu vurgulayan yazar bunun sebebinin Çinin tükenmez bir ucuz emek kaynağına sahip olmasına, üretkenliğin yüksek, ülke altyapısının iyi olmasına, hükümetin sanayiye ve yatırıma olumlu bakmasına bağlamıştır. Çin'deki ekonomik modelin güçten düştüğünü söylerken bu düşüşten kaçmanın yolunun değişiklikten geçtiğine değinmiştir. Yazar son sözünde yetkililerin gelecek yıllarda uyguladıkları politikalarda başarısız olması durumunda halkın ayaklanacağını ve değişiklik yapacağını, bunun da tarihlerinde bir ilk olmayacağını savunarak kitabını noktalamıştır.

Yaklaşık beş bin yıllık Çin tarihini 192 sayfada anlatmaya çalışmak, kolay değildir. Yazar *Gordon Kerr*, bu işi ustalıkla başarmaktadır. Hiçbir görsele yer verilmeyen eserde oldukça sade ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Başlıkları çok genel bir şekilde ele alan yazar, okuyucuya hikâye tadında bir eser sunmuştur. Yaşanan olaylara dıştan bir gözle bakarak eleştirilerini tarafsız bir şekilde kaleme almıştır. Yazarın bir tarih kitabı yazarken bölgenin coğrafi özelliklerine, iklimine de değinmesi, anlattıklarını okuyucunun zihninde canlandırması ve olayları anlamlandırması açısından önemlidir. Yazar tarih boyunca yapılan hataları yermiş, başarıları ise satırlarında övmüştür. Yöneticilerin kötü karakterli olmalarına karşın siyasetteki güçlü duruşlarına yaptığı vurgu, tarafsızlığının bir kanıtını taşımaktadır. Dönemleri anlatırken özellikle yapılan icatları tek tek aktaran yazar, dünyaya mal olan bu eserlerden ötürü memnuniyetini satırlarına yansıtmıştır. Çevirmenin Çin tarihinde ve kültüründe yer bulmayan "Dük" unvanını kullanma sebebinin Çin tarihi alanına hâkim olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Kitap, tarihsel olayların yanı sıra kültürel ve teknolojik gelişmeleri de kapsayarak, Çin'in dünya tarihi içindeki yerini ve önemini vurgulamaktadır. Bu açıdan, "Kısa Çin Tarihi", Çin tarihi alanında önemli bir katkı sağlamaktadır. *Kısa Çin Tarihi*, Çin tarihini merak edip ağır anlatımlar altında kalmak istemeyen, tarafsız bir gözle neler yaşandığını öğrenmek ve bilgisini tazelemek isteyen her okuyucunun faydalanabileceği bir kitaptır.

Kaynakça

Kerr, G. (2013). *Kısa Çin Tarihi*. (Ş. Alpagut, Çev.) İstanbul: Say Yayınları.